

*До спеціалізованої вченої ради ДФ 35.051.105
у Львівському національному університеті
імені Івана Франка
вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000*

В І Д Г У К

офіційного опонента – доктора філологічних наук, професора, декана факультету іноземної філології, професора кафедри прикладної лінгвістики Волинського національного університету імені Лесі Українки Макарук Лариси Леонідівни, – **на дисертацію Ковальчик Христини Романівни: «Структурно-семантичні та функціональні параметри англійської термінології сфери мобільного зв'язку»**, подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 03 – Гуманітарні науки за спеціальністю 035 – Філологія

Актуальність теми дисертації. Сучасне комунікаційно зорієнтоване суспільство систематично удосконалює гаджети, без яких неможливо сьогодні уявити повноцінне життя. Закономірно, що й комунікація адресат→адресант та адресант→адресат за посередництвом обраного каналу зв'язку й преференційних кодів набуває нових вимірів, й, вочевидь, потребує інноваційних підходів до їх оцінки, що своєю чергою, зумовлює потребу у виявленні переваг та недоліків й формуванні певних закономірностей на підставі комплексного й всебічного аналізу різних одиниць, що уможливають повноцінну комунікацію між співрозмовниками.

Ураховуючи останні тенденції радикальні зміни торкнулися й вербальних складників, як ключових одиниць для встановлення контакту й ведення діалогу. Беручи до уваги означені факти, дисертація Ковальчик Х. Р. відповідає найсучаснішим комунікаційним трендам сьогодення й актуальним аспектам в царині іноземної філології, зокрема вербальних засобів інтеракції.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій. Ретельне ознайомлення з доробком Ковальчик Х. Р. уможливило формулювання загальної оцінки роботи, положень, винесених на захист та перспектив, які відкриваються перед колом осіб, зацікавлених в поліракурсній

імплементції отриманих результатів та можливих подальших аспектів. В цілому, авторка ґрунтовно аналізує та аналітично обґрунтовує теоретичне підґрунтя обраної теми, випрацьовуючи при цьому певний алгоритм, який дає підстави для здійснення покрокового опрацювання матеріалу, що логічно формується в належно структуровану роботу, що складається з теоретичного та двох практичних розділів, які характеризуються послідовним викладом матеріалу, що охоплює наукове осмислення обширного спектру ресурсів, опублікованих як в українських, так і закордонних виданнях упродовж тривалого часу та дозволяє говорити про еволюційний вимір досліджуваної проблеми, її незмінно важливий статус, оскільки слова, якими ми щоденно оперуємо потребують експертної оцінки фахівців з огляду на різні фактори.

Беручи до уваги резюмоване вище, теоретико-методологічна база дослідження представлена вичерпно. Положення винесені на захист дають підстави оцінити роботу що є завершеним продуктом з певними результатами та подальшими перспективами, як в теоретичному, так і в практичному планах.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в ньому вперше введено до наукового вжитку новий підхід, який дисертантка іменує *наноаналізом* (відповідно послуговуючись й іншими похідними *наночастини*, *наносмисли*). Здобувачка робить спробу послуговуватися ним на сторінках роботи, апробовуючи його сутність та дієвість. Зауважимо, що для того, щоб вважати цей підхід частиною метамови та дієвим методологічним інструментом серед іноземних філологів вочевидь потрібен час та спроба апробації задля встановлення валідності. Похвальним є й те, що у роботі вперше ґрунтовно розглянуто диференційні ознаки обширного пласту лексики, характерної для щоденного спілкування в сфері мобільного зв'язку, телефоном, зокрема її структурно-семантичної та прагмалінгвістичної організації.

У першому розділі *«Теоретико-методологічні передумови дослідження»* проаналізовано теоретико-методологічні засади та підходи до дослідження термінології загалом, й сфери мобільного зв'язку зокрема; подано загальні та прогностичні аспекти запропонованої у дисертації моделі дослідження; окреслено основні етапи покрокового аналізу фактичного матеріалу.

У другому розділі *«Лексико-семантична характеристика англомовної терміносистеми «мобільний зв'язок»* висвітлено лексико-семантичні особливості досліджуваної термінології; окреслено морфологічні та семантичні

способи творення термінів, охарактеризовано механізми творення англійських термінів мобільного зв'язку.

У третьому розділі *«Лінгвопрагматичні параметри дослідження терміносистеми «мобільний зв'язок»* обґрунтовано роль фразеологічних одиниць у процесі поповнення досліджуваної терміносистеми. Розглянуто роль іншомовних запозичень та їх адаптацію до сучасної терміносистеми з урахуванням їх структурно-семантичних, прагматичних і функційних аспектів, з'ясовано шляхи проникнення запозичених термінів мобільного зв'язку до складу англійської фахової мови. Проаналізовано шляхи проникнення в англійську мову неологізмів, розглянуто метафоричні та метонімічні вкраплення.

Мету роботи, що полягала в аналізі структури, семантики та функціонуванні термінів, релевантних для термінів сфери мобільного зв'язку, ідентифікованих в різноформатних словниках, корпусах тощо, виявленні смислотвірного потенціалу їх значення у певних контекстах, зокрема в спеціальних текстах сучасної англійської мови досягнуто. Це уможливило вичерпне розв'язання анонсованих завдань: опрацьовано теоретико-методологічне підґрунтя дослідження; простежено семантичне наповнення досліджуваного матеріалу; визначено основні способи термінотворення мобільного зв'язку; проілюстровано механізми творення та породження численних смислів досліджуваного матеріалу; здійснено лексико-семантичний аналіз матеріалу; проаналізовано функціонування фразеологізмів, неологізмів, метафорико-метонімічних фігур та з'ясовано роль іншомовних впливів на досліджувану терміносистему.

Повнота викладу в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Основні положення та результати дослідження викладено у 21 публікації, з них 8 одноосібних наукових статей у фахових виданнях України категорії «Б», 2 статті в іноземних періодичних виданнях, 11 тез доповідей на наукових конференціях.

Побажання та дискусійні зауваження до змісту дисертації. Ураховуючи викладене вище, маємо підстави стверджувати, що дисертація Ковальчик Х. Р. підготовлена відповідно до вимог та є актуальною науковою розвідкою, що містить елементи новизни в руслі неології та методології філологічних розвідок. Фокусуючись на внеску здобувачки до розвитку іноземної філології

постає потреба в кларифікації кількох аспектів та поясненні окремих фрагментів, викладених здобувачкою на сторінках роботи:

1. Передусім, певного увиразнення потребує об'єкт дослідження, який дисертантка вбачає досить вузько, постулюючи власне розгляд термінології «мобільний зв'язок» сучасної англійської мови с. 23. Мовлячи про методи дослідження Ковальчик Х. Р. зауважує, що послуговується як класичними, так і новітніми (с. 25). Якими саме? Оскільки саме тут перелічені виключно загальновідомі компонентний, аналіз словникових дефініцій тощо. Виникають питання щодо послідовності формування окремих підрозділів та їх назв в рамках розділів та певне нагадування теоретичного підґрунтя, про що йшлося в частині попередніх підрозділів (простежуємо не розмежованість теоретичних розвідок та ілюстрування матеріалу, що не відповідають усталеній моделі дослідження).

2. Висвітлюючи питання диференційних ознак досліджуваної термінології, Ковальчик Х. Р. згадує цифрові неологізми, в т. ч. й піктограми (хоча за характером їх доцільніше віднести до ідеограм, бо піктограми мають малюнковий характер, а ідеограми складаються зі знаків пунктуації (див. Макарук Л. Л. Лінгвопрагматика піктограм та ідеограм в англійському масмедійному дискурсі. Дис. на здоб. ступ. канд. філол. наук. Львів. 2013.). Видається слушним та логічним вести мову про низку одиниць, якими послуговуються комуніканти в сфері мобільного зв'язку, які складаються не лише з кодифікованих графем, але й зі знаків інших семіотичних систем, цифр, знаків пунктуації тощо, на зразок наведених на с. 35-36, оскільки вони, поза сумнівом, мають місце і все активніше входять у вжиток, хоча й не мають узусного статусу.

3. На с. 62 дисертантка стверджує, що за способами творення досліджувані одиниці поділяють на фонологічні, семантичні, запозичення, комбіновані та синтаксичні, а також морфологічні та фразеологічні (с. 62). Такий поділ має місце. Однак він має здійснюватися за певними критеріями та мати чітку структурну, системну, тематичну, стилістичну організацію тощо. В цьому ж контексті постає питання, оскільки дисертантка неодноразово стверджує ... «якщо знаєш термін, то знаєш і його місце в системі» с. 67? Що мається на увазі? Чому досліджувана термінологія побутує та має сенс лише

всередині термінологічної системи (с. 76)? Уважаємо також, що частина наведених прикладів стосується не лише сфери мобільного зв'язку с. 63, с. 101 – 104 тощо (такі приклади радше нейтральні і можуть бути використані в різних сферах). У цьому ракурсі також постає питання: де межа, що дозволяє стверджувати, що це саме термінологія сфери мобільного зв'язку, а не інноваційних технологій загалом, наприклад с. 63-64, 101-104 тощо? Також пояснення потребують такі формулювання *активна термінозвірна потужність* с. 62; *термін – стабільна? одиниця синтетичної та аналітичної номінації* с. 69; *стилістична фігура метаформ виконує образну та ефектну мовленнєву функції* с. 128 тощо.

4. Христина Романівна також наголошує, що найпродуктивнішими є префікси *de-, in-, multi-, re-, dis-, sub-, trans-* (с. 68). Чому саме вони є найпродуктивнішими? Чи все ж таки найчастотнішими? Що пояснює їх продуктивність? Діаграма на с. 123 поділена на сектори (словотворення, суфіксацію, абрєвіацію, конверсію), яка знову ж таки ілюструє найпродуктивніші способи творення досліджуваних одиниць. Однак в тексті не знаходимо жодного пояснення чому саме вони найпродуктивніші, і які саме відсотки це підтверджують (на діаграмі їх вони ледве помітні)? Цікавим і справді продуктивним було б виокремлення вербальних симбіотичних моделей використання досліджуваного матеріалу (*N+N*, *Adj + N* тощо), однак про це йдеться на сторінках роботи доволі побіжно.

Відсутність порушення академічної доброчесності. Аналіз рецензованої роботи свідчить, що її авторка, Ковальчик Христина Романівна дотримувалася кодексу академічної доброчесності, використовуючи у роботі покликання на цитовані джерела. У цьому ключі зазначимо, що список використаних праць та джерел ілюстративного матеріалу доволі обширний; загальна кількість яких сягає 400, з них близько 120 – англійською мовою. Залучені непрямі цитати, твердження, ідеї та розробки, які належать іншим авторам, також мають відповідні покликання на опрацьовані Христиною Романівною ресурси.

Результати роботи містять елементи новизни та викладені дисертанткою одноосібно. Перелічені вище зауваження та питання не викликають сумніву щодо обраної концепції дослідження, не впливають на загальне позитивне враження від роботи та не викликають сумніву щодо постульованої новизни. Рецензована дисертація свідчить, що авторці вдалося досягнути поставленої

мети шляхом успішного виконання завдань. У роботі простежуємо авторські міркування, висновки й перспективні вектори аналізу, що дозволяють кваліфікувати роботу, що має відповідний статус.

Загальні висновки. Дисертаційна робота Ковальчик Христини Романівни є ґрунтовним завершеним дослідженням, в якому належним чином висвітлено теоретичне підґрунтя та всебічно обґрунтовано практичне застосування результатів, що вичерпують перелік означених дисертанткою завдань.

Дисертаційна робота Ковальчик Х. Р. «**Структурно-семантичні та функціональні параметри англійської термінології сфери мобільного зв'язку**» за змістом, структурою та оформленням відповідає спеціальності 035 Філологія з галузі знань 03 Гуманітарні науки та вимогам, передбаченим наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертацій» від 12.01.2017 року № 40 та «Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (з наступними змінами), а її авторка, Ковальчик Христина Романівна, заслуговує на присудження їй ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія.

Офіційний опонент:

доктор філологічних наук, професор,
декан факультету іноземної філології,
професор кафедри прикладної лінгвістики
Волинського національного університету
імені Лесі Українки

Лариса МАКАРУК